

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ № 622/2011

Про Концепцію державної міграційної політики

З метою створення належних умов для реалізації державної політики у сфері міграції **постановляю:**

1. Схвалити Концепцію державної міграційної політики (додається).
2. Кабінету Міністрів України забезпечити реалізацію положень цієї Концепції.

Президент України Віктор ЯНУКОВИЧ

30 травня 2011 року

СХВАЛЕНО

Указом Президента України
від 30 травня 2011 року № 622/2011

КОНЦЕПЦІЯ державної міграційної політики

Ця Концепція визначає напрями, стратегічні завдання державної міграційної політики України, принципи і пріоритети діяльності державних органів у сфері міграції, напрями вдосконалення її законодавчого та інституціонального забезпечення, а також механізми реалізації Концепції.

Концепція спрямована на забезпечення ефективного державного управління міграційними процесами, створення умов для сталого демографічного та соціально-економічного розвитку держави, підвищення рівня національної безпеки шляхом запобігання виникненню неконтрольованих міграційних процесів та ліквідації їх наслідків, узгодження національного законодавства у сфері міграції з міжнародними стандартами, посилення соціального і правового захисту громадян України, які перебувають або працюють за кордоном, створення умов для безперешкодної реалізації прав, свобод, законних інтересів мігрантів і виконання ними передбачених законодавством обов'язків, забезпечення повноти використання інтелектуального та трудового потенціалу таких осіб, додержання принципів захисту інтересів України.

Сучасний стан міграційних процесів

Однією з умов розбудови правової держави на сучасному етапі є визначення напрямів її міграційної політики та вдосконалення системи державного управління міграційними процесами відповідно до міжнародних стандартів у сфері реалізації прав людини.

Відсутність законодавчого визначення напрямів державної міграційної політики України, принципів діяльності державних органів у сфері міграції, стратегічних цілей, завдань і стандартів із забезпечення реалізації прав людини негативно позначається на ефективності протидії явищам, що становлять загрозу національній безпеці України, – нелегальній міграції, загостренню демографічної кризи, а також від'їзду за межі України вчених, фахівців, кваліфікованої робочої сили.

Необхідність удосконалення системи державного управління міграційними процесами зумовлена політичними та соціально-економічними факторами, що впливають на ситуацію в Україні та світі, головними з яких є:

інтеграція України у міжнародний ринок праці, що супроводжується впливом робочої сили з України;

зменшення чисельності населення в Україні, інших європейських державах;

активна імміграційна політика іноземних держав, спрямована на залучення іноземної робочої сили;

невідповідність законодавчих актів України з питань міграції вимогам сьогодення, зокрема, через відсутність законодавчих актів у сфері захисту іноземців та осіб без громадянства, яким не надано статус біженців в Україні, у випадку, коли повернення їх до держав громадянської належності або попереднього постійного проживання неможливе з огляду на необхідність виконання Україною взятих на себе міжнародних зобов'язань, а також на неможливість проживання або перебування таких осіб на території держави їх походження, що зумовлено екологічними, техногенними або іншими обставинами надзвичайного характеру;

недостатність кадрового, матеріально-технічного забезпечення державних органів, з метою реалізації державної міграційної політики України, відсутність інформаційних автоматизованих систем обліку і реєстрації громадян України, а також іноземців та осіб без громадянства, які проживають або тимчасово перебувають на території України на законних підставах.

Стратегічні напрями державної міграційної політики України та механізми їх реалізації

Стратегічними напрямками реалізації державної міграційної політики є:

удосконалення законодавства щодо внутрішньої і зовнішньої трудової міграції громадян України, в'їзду іноземців та осіб без громадянства в Україну, виїзду їх з України і транзитного проїзду через її територію, а також у сфері боротьби з нелегальною міграцією;

запровадження на законодавчому рівні механізму додаткового та тимчасового захисту іноземців та осіб без громадянства;

визначення квот імміграції в Україну з урахуванням поточної і перспективної демографічної ситуації та ситуації, що склалася на ринку праці;

створення для громадян України, іноземців та осіб без громадянства, які на законних підставах проживають або тимчасово перебувають на території України, умов для свободи пересування, вільного вибору місця проживання, а також вільного залишення території України (за винятком обмежень, що встановлюються законом);

протидія проявам расизму, ксенофобії та релігійної нетерпимості, формування толерантного ставлення населення до мігрантів;

стимулювання мігрантів до раціонального територіального розміщення з урахуванням соціально-економічної та демографічної ситуації в регіонах;

посилення соціального та правового захисту громадян України, які працюють за кордоном, у тому числі шляхом активізації міжнародного співробітництва, укладення міжнародних договорів, що стосуються питань захисту праві трудових мігрантів, створення сприятливих умов для перетинання трудовими мігрантами з України державних кордонів та перебування таких осіб в державі працевлаштування;

створенням сприятливих умов та механізмів для повернення в Україну громадян України, які постійно проживають на території інших держав, з метою зменшення еміграційних потоків;

посилення взаємодії і координації діяльності державних органів, органів місцевого самоврядування та громадських організацій у сфері реалізації державної міграційної політики;

вдосконалення системи оброблення та збирання статистичної інформації про міграційні процеси громадян України, які проживають чи тимчасово перебувають за кордоном, а також іноземців та осіб

без громадянства, які на законних підставах проживають чи тимчасово перебувають на території України;

протидія торгівлі людьми, забезпечення захисту громадян України за кордоном, а також іноземців та осіб без громадянства, які перебувають на території України, що постраждали від торгівлі людьми;

проведення науково-дослідної діяльності у сфері міграції та використання її результатів для реалізації державної політики;

активізація зовнішньої діяльності держави з метою укладення міжнародних договорів, пов'язаних з урегулюванням питань повернення і захисту прав осіб, депортованих за національною ознакою, та їх нащадків, розроблення і впровадження ефективного механізму виконання таких договорів.

Основними механізмами реалізації державної міграційної політики у сфері виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України є:

створення умов для мінімізації нерегульованої зовнішньої трудової міграції громадян України;

забезпечення ефективного державного регулювання ринку праці з метою збалансування попиту та пропозиції робочої сили на внутрішньому ринку;

створення сприятливих соціально-економічних умов для вкладення трудовими мігрантами з України та українською діаспорою інвестицій у національну економіку;

посилення соціального і правового захисту громадян України, які перебувають за кордоном;

проведення моніторингу стану зовнішньої трудової міграції;

посилення міжнародного співробітництва України у сфері міграції з метою створення сприятливих умов для перетинання трудовими мігрантами з України державних кордонів.

Основними механізмами реалізації державної міграційної політики у сфері імміграції є:

стимулювання імміграційних потоків в Україну залежно від інвестиційних, наукових та культурних потреб держави, створення сприятливих умов для повернення в Україну діячів науки та культури, кваліфікованих спеціалістів і робітників, гостра потреба в яких є відчутною для національної економіки, їх інтеграції в українське суспільство;

сприяння поверненню до України осіб, депортованих за національною ознакою, їх нащадків, інтеграції таких осіб в українське суспільство;

забезпечення реалізації міжнародних принципів та норм міжнародного права щодо захисту осіб, які постраждали від торгівлі людьми, реабілітації та повернення таких осіб до держав їх походження;

удосконалення законодавства з метою захисту прав мігрантів, які перебувають в Україні, та забезпечення доступу всіх мігрантів незалежно від їх правового статусу до програм охорони здоров'я.

Основними механізмами реалізації державної міграційної політики щодо тимчасового в'їзду в Україну іноземців та осіб без громадянства є:

створення сприятливих умов для тимчасового в'їзду в Україну іноземців та осіб без громадянства з туристичною метою, для навчання, провадження підприємницької діяльності тощо;

забезпечення здійснення контролю за в'їздом в Україну мігрантів з метою працевлаштування або навчання;

протидія нелегальній міграції, у тому числі вдосконалення роботи державних органів, спрямованої на протидію нелегальній міграції;

забезпечення реалізації загальновідомих міжнародних принципів і норм міжнародного права щодо захисту прав біженців та осіб, які потребують додаткового чи тимчасового захисту або притулку в Україні, враховуючи принцип невисланя;

сприяння добровільному поверненню нелегальних мігрантів до держав їх походження, національності у співробітництві з міжнародними та громадськими організаціями, що працюють у сфері міграції;

посилення відповідальності за правопорушення, пов'язані з нелегальною міграцією.

Завдання державних органів щодо реалізації Концепції

Реалізація цієї Концепції передбачає виконання державними органами таких завдань:

удосконалення законодавства у сфері міграції з урахуванням загальновідомих принципів і норм міжнародного права, в тому числі приєднання України в разі потреби до багатосторонніх міжнародних договорів у сфері захисту прав мігрантів;

укладення двосторонніх міжнародних договорів з питань, пов'язаних із захистом прав мігрантів, зокрема трудових, осіб, які постраждали від торгівлі людьми, а також з питань боротьби з нелегальною міграцією, торгівлею людьми, прийняття і передачі осіб (реадмісії), запобігання випадкам безгромадянства і зменшення їх кількості;

участь у міжнародному співробітництві з метою забезпечення врахування соціальних, етнічних, релігійних та культурних особливостей мігрантів під час надання їм медичних послуг;

сприяння соціальному захисту громадян України, які працюють за кордоном, в тому числі тих, які постраждали від торгівлі людьми;

забезпечення розроблення та виконання державних і регіональних програм з питань міграції, передбачивши в них, зокрема, заходи із соціально-економічного поліпшення міграційної ситуації;

здійснення заходів, пов'язаних з інтеграцією в українське суспільство іноземців та осіб без громадянства, які постійно проживають в Україні, а також іноземців та осіб без громадянства, яким надано статус біженців в Україні;

забезпечення державних органів, які здійснюють повноваження у сфері міграції, фінансовими та матеріально-технічними ресурсами;

забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, ліквідації дискримінації за ознакою статі;

посилення взаємодії державних органів, які здійснюють повноваження у сфері міграції;

створення системи обліку іноземців та осіб без громадянства, які в'їжджають на територію України, з фіксуванням їх біометричних даних, інтеграція такої системи в загальноєвропейську;

запровадження оформлення і видачі громадянам України паспортних документів, в яких містяться біометричні ідентифікатори;

формування єдиної бази паспортних документів громадян України, іноземців та осіб без громадянства, які на законних підставах перебувають на території України, із внесенням даних про видачу, втрату та анулювання таких документів;

створення єдиної інформаційної (автоматизованої) системи обліку та аналізу міграційних потоків із забезпеченням конституційних гарантій недопущення поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди;

ужиття заходів з активізації співробітництва з іноземними державами, міжнародними та громадськими організаціями у сфері міграції;

продовження переговорів з державами – членами Європейського Союзу щодо застосування спрощеного режиму перетинання державного кордону громадянами України, зокрема тими, які проживають у прикордонних районах України;

визначення переліку обставин, за яких може здійснюватися спрощений прикордонний контроль;

активізація діяльності представників України при міжнародних організаціях, що вирішують питання міграції, з метою врахування національних інтересів України під час прийняття такими організаціями рішень;

проведення комплексних наукових досліджень, пов'язаних із міграційними процесами, прогнозуванням їх тенденцій і наслідків для всіх сфер суспільного життя;

включення міграційної складової до статистичних даних за результатами дослідження стану реалізації прав громадян на соціальний захист, охорону здоров'я, освіту, працю;

інформування громадян України про ситуацію на зовнішньому ринку праці, у тому числі про законодавство інших держав із цього питання, фактори ризику, які можливі під час працевлаштування за кордоном, мотивацію переселення та проблеми мігрантів, труднощі адаптації;

розроблення інформаційних матеріалів для ознайомлення потенційних українських мігрантів з особливостями держав призначення;

інформування українських трудових мігрантів та української діаспори про інвестиційні можливості в Україні;

розроблення програм із цільової професійної підготовки, перепідготовки, підтримки українських трудових мігрантів після їх повернення до України з метою інтеграції в місцевий ринок праці.

Заходи з реалізації Концепції

Реалізація положень Концепції у сфері внутрішньої міграції передбачає:

удосконалення законодавства з питань свободи пересування та вільного вибору місця проживання в Україні;

забезпечення функціонування загальнодержавної бази вакансій державної служби зайнятості;

запобігання надмірному дисбалансу в територіальному розміщенні населення України.

Реалізація положень Концепції щодо запобігання еміграції громадян України передбачає:

створення належних умов для реалізації в Україні прав і свобод громадян з метою запобігання їх масовому виїзду за кордон;

укладення міжнародних договорів з питань, пов'язаних із регулюванням процесу добровільної міграції і захистом прав мігрантів;

дальше вдосконалення законодавства з питань захисту прав дітей та співробітництва з питань міжнародного усиновлення.

Реалізація положень Концепції щодо виїзду громадян України за кордон для тимчасового перебування з метою працевлаштування, навчання, провадження підприємницької діяльності, лікування і відпочинку передбачає:

удосконалення законодавства з метою забезпечення реалізації конституційного права громадян на соціальний захист незалежно від місця їх проживання;

посилення контролю за діяльністю суб'єктів господарювання, які надають послуги з посередництва у працевлаштуванні громадян України за кордоном;

удосконалення системи обліку громадян України, які тимчасово перебувають за кордоном з метою працевлаштування;

визначення механізму виявлення на території України іноземців та осіб без громадянства, які постраждали від торгівлі людьми на території інших держав, надання їм необхідної допомоги;

збільшення штату консульських установ України в державах, в яких постійно проживає або тимчасово перебуває значна кількість громадян України, визначення в таких установах посадових осіб, які відповідають за вирішення питань трудової міграції, протидії торгівлі людьми, проведення моніторингу ринку праці в державах перебування, надання відповідних роз'яснень громадянам України, які перебувають за її межами з метою працевлаштування, та сприяння реалізації їх прав у повному обсязі;

розроблення і здійснення за участю громадських, у тому числі міжнародних, організацій комплексу заходів, спрямованих на роз'яснення громадянам України їх прав і свобод під час роботи за кордоном, специфіки законодавства держави перебування і норм міжнародного права у сфері трудової міграції;

забезпечення виконання двосторонніх міжнародних договорів України з питань трудової міграції громадян та їх соціального захисту.

Реалізація положень Концепції у сфері повернення емігрантів до України передбачає:

підготовку законопроектів, спрямованих на спрощення умов і порядку повернення до України закордонних українців, осіб, депортованих за національною ознакою;

укладення міжнародних договорів з державами, з яких на постійне проживання до України повертаються особи, депортовані за національною ознакою, забезпечення реалізації прав таких осіб та спрощення порядку набуття ними громадянства України і припинення громадянства інших держав;

сприяння поверненню до України та інтеграції в українське суспільство закордонних українців, осіб, депортованих за національною ознакою, використання їх інтелектуального та професійного потенціалу.

Реалізація положень Концепції щодо в'їзду в Україну іноземців та осіб без громадянства передбачає:

підготовку законопроекту про правовий статус іноземців та осіб без громадянства (нова редакція) з урахуванням положень міжнародних актів, якими регулюються питання щодо боротьби з нелегальною міграцією та забезпечення реалізації прав і свобод людини;

удосконалення законодавства про біженців, підготовку та прийняття законодавчих актів з питань надання додаткового чи тимчасового захисту або притулку в Україні іноземцям та особам без громадянства;

підготовку і виконання нормативно-правових актів з метою захисту вітчизняного ринку праці;

створення єдиної інформаційної (автоматизованої) системи обліку і ідентифікації біженців, осіб, які потребують додаткового чи тимчасового захисту або притулку в Україні, та автоматизованих систем реєстрації інформації про іноземців та осіб без громадянства, які в'їжджають в Україну, особливо тих, що в'їжджають із держав, на які не поширюється режим безвізового в'їзду;

запровадження видачі візових документів із біометричними ідентифікаторами;

урегулювання питань щодо здійснення перекладу державною мовою заяв біженців та забезпечення надання біженцям правової допомоги;

сприяння інтеграції в українське суспільство мігрантів, осіб, яким надано статус біженців в Україні, та осіб, які потребують додаткового чи тимчасового захисту або притулку в Україні;

протидію расизму та ксенофобії;

підвищення рівня обізнаності працівників правоохоронних органів із міжнародними зобов'язаннями України з прав людини;

сприяння особам, яким надано статус біженців в Україні, додатковий чи тимчасовий захист або притулок в Україні, у добровільному поверненні до держав їх громадянської належності або попереднього постійного проживання, якщо в таких державах вже не існує обставин, що призвели до вимушеної міграції;

розроблення і впровадження ефективного механізму контролю за наявністю в іноземців та осіб без громадянства, які в'їжджають в Україну, коштів для перебування в Україні і виїзду з її території.

Реалізація положень Концепції у сфері боротьби з нелегальною міграцією передбачає:

посилення відповідальності за правопорушення, пов'язані з нелегальною міграцією, та внесення в установленому порядку відповідних законодавчих пропозицій;

активізацію переговорного процесу з питань укладення міжнародних договорів з державами міграційного ризику про реадмісію осіб;

розроблення і виконання плану заходів щодо протидії різним формам торгівлі людьми та надання допомоги особам, зокрема жінкам і дітям, які стали її жертвами;

продовження роботи зі створення і забезпечення відповідно до міжнародних стандартів діяльності мережі пунктів тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перебувають в Україні;

сприяння наданню достатніх та на належному рівні медичних послуг мігрантам, які утримуються у пунктах тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перебувають в Україні;

підвищення ефективності прикордонного та внутрішнього міграційного контролю;

залучення коштів міжнародних організацій для вирішення питань, пов'язаних із незаконною міграцією.

Інформаційне забезпечення реалізації державної міграційної політики базується на принципах об'єктивності, реальності, доступності та відкритості і здійснюється за результатами постійного аналізу міграційних процесів в Україні та за її межами.

Очікувані результати

Реалізація Концепції дасть змогу:

поліпшити ефективність державного управління міграційними процесами в Україні;

підвищити рівень національної безпеки;

узгодити законодавство України у сфері міграції з міжнародними, зокрема європейськими, стандартами;

використовувати на належному рівні потенціал міграційних процесів;

запобігати виникненню нових і мінімізувати наявні негативні наслідки неконтрольованих міграційних потоків;

забезпечити інтеграцію іноземців та осіб без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, в українське суспільство;

запобігати торгівлі людьми та мінімізувати наявні негативні наслідки;

мінімізувати негативний вплив міграції на здоров'я мігрантів шляхом забезпечення права мігрантів на охорону здоров'я та запобігання нерівності у статусі мігрантів та їх доступі до медичних послуг;

оптимізувати міграційні потоки з метою ефективного використання трудових ресурсів та повернення емігрантів в Україну.

Джерела фінансування

Концепція реалізується за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, а також інших передбачених законом джерел.

Глава Адміністрації Президента України С.ЛЬОВОЧКІН